

Stavanger bispedømme

Rapport 2002

Generell tilstandsvurdering.

Tilhørighet, tall og tendenser.

Tilhørighet til kirke- og menighetsliv bekreftes gjennom oppslutningen om gudstjenester og kirkelige handlinger og gjennom deltakelse i ulike typer aktiviteter som er knyttet til virksomheten i den enkelte menighet. Oppslutningen om gudstjenestelivet i Stavanger bispedømme i 1990-årene kunne karakteriseres som stabil, med små endringer fra år til år. Ved utgangen av 90-årene viste gudstjenestetallene i dette bispedømme en nedadgående tendens. Statistikken for 2000 var imidlertid positiv lesning. Gudstjenesteframmøtet på søn- og helligdager viste en stigning på 3,6 %. Tallene for 2001 viser en mindre tilbakegang fra 2000 med 0,6 %. I 2002 har imidlertid gudstjenesteframmøtet steget med 2,7 %. I 2002 møtte det 606080 til gudstjeneste i Stavanger bispedømme, mot 584234 i 2001. Ølen prestegjeld ble lagt til Stavanger bispedømme i 2002. Gudstjenesteframmøte i dette prestegjeldet alene var i 2002: 6282. Gudstjenesteframmøtet for Ølen er ikke med i tidligere års statistikker for bispedømmet. Heller ikke gudstjenestetallene for den nye IMI-kirken i Stavanger med i oversikten. Der samles nå ca. 800 mennesker til gudstjeneste hver søndag. Frammøtet er stigende.

I snitt deltok 139 på hver gudstjeneste i 2002, mot 138 i 2001, 140 i 2000 og 138 i 1999. Tallene forteller om stor stabilitet. Tallene er likevel bemerkelsesverdige sett i forhold til deltagelsen i landet for øvrig der gjennomsnittet er ca. 100. Det arbeides aktivt med en enda bedre gudstjenestedeltagelse i Stavanger bispedømme. I det minst gir det seg utslag i en betydelighet stabilitet. Det ble gjennomført i alt 4360 gudstjenester på søn- og helligdager i 2002 mot 4245 i 2001, 4215 i 2000 og 4181 i 1999. Det er en jevn økning på ca. 30 pr. år. I 2002 var økninger på hele 115, men av disse utgjør tillegget av gudstjenestene i Ølen prestegjeld 69, og i bispedømmet for øvrig 46. Antall gudstjenester med nattverd steg med 58 i 2002 til 1811 og med 85 i 2001 til 1753 etter en nedgang i 2000 på 79. 126856 mennesker gikk til nattverd ved gudstjenester i Rogaland i 2002. Det er i snitt ca. 70 som går til nattverd på hver gudstjeneste med nattverd. Med et gjennomsnittlig frammøte til gudstjenestene på ca. 140 betyr det at mange deltar ved gudstjenestene uten å gå til nattverd. Årsakene er mange.

Dåpstillene viser en nedgang på ca. 3,3 % fra 2001 til 2002 og 1 % nedgang pr. år i 2001 og 2000. Det er en utvikling som bør utfordre folkekirken. 4386 ble døpt i 2002. Det utgjør ca. 85 % av føde i bispedømmet.

På slutten av 90-tallet var det en svak nedgang i tilslutningen til kirkens konfirmantarbeidet i bispedømmet. Imidlertid steg deltagelsen igjen med 2,1 prosent til 3835 unge som deltok i den avsluttende forbønnshandlingen i 2000. I 2001 viser tallene en ytterligere stigning til 3980. Det utgjør 3,8 prosent. I 2002 steg antallet med 104 konfirmanter til 4082 som utgjør 2,5 prosent stigning. Av samlet antall 14-åringer i bispedømmet utgjør dette ca. 78 %. Det gjøres et usedvanlig godt arbeid på konfirmantsektoren. Her ligger noe av forklaringen på

fremgangen i deltagelsen på 8,4 % over tre år. Godt over 90 % av de døypte 14-15 åringene i Stavanger bispedømme deltar nå i menighetenes konfirmantopplegg. Det gir et utfordrende bilde av de døyptes forhold til sin kirke i et pluralistisk samfunn.

Hele 14,9 % flere ekteskap ble inngått i kirkene i Rogaland i år 2000 mot året før. I 2001 ble det en nedgang i antall ekteskapsinngåelsen i kirkene med ca. 15 %. Jubileumsåret 2000 utfordret mange til ekteskapsinngåelse i en kirkelig ramme. 2001 har bragt oss ned igjen på et gjennomsnittlig antall vigsler i kirkene i Rogaland på ca. 1150 pr.år. I 2002 steg antall kirkelige ekteskapsinngåelser med 1,8 prosent.

Den passive kirketilhørigheten er stor. Svært mange har gjennom spørreundersøkelser uttrykt ønske om mer aktiv deltakelse. Situasjonen er labil. Mange menighetsstaber opplever at forventningspresset fra menigheten om fornyelse er stort. Det er krevende å bli konfrontert med forventninger det er vanskelig å imøtekomme. På den annen side er nettopp forventningene til hva menigheten kan gjøre også et sterkt uttrykk for tilhørighet. Denne tilhørigheten i kombinasjon med et målrettet arbeid i mange menigheter, representerer en vesentlig del av forklaringen på hvorfor vi i Rogaland fortsatt har en bred oppslutning om bl.a. kasualia. Da avsløres en folkekirkelighet med overveiende positive toner. Det er imidlertid tendenser noen steder til for stor avstand mellom den gudstjenestefeirende menighet og folkekirken. Det utfordrer til stor bevissthet om den fortsatte menighetsutvikling i bispedømmet.

Strategisk satsing i bispedømmet.

I 2001 og 2002 har Stavanger biskop og bispedømmeråd innrettet sin virksomhet med sikte på en realisering av de strategiske mål som var satt i Strategiplanen for bispedømme: Bygge livsnære fellesskap; frigjøre mangfoldet av tjenester, evner og nådegaver; stimulere til gudstjenesteliv som berører, frigjør og utrunder – og styrke arbeidet blant barn og unge. Strategien har hatt fokus i visitaser, medarbeidersamlinger og kurs også i 2002. Aldri tidligere har Stavanger bispedømme hatt en strategi som har gitt større gjenklang og motivasjon både for bispedømmeadministrasjonens arbeid og innsats, men også i den enkelte menighets tenkning og satsing. Det har sannsynligvis sin årsak i et eiendomsforhold til strategiplanen både i MR, FR og hos ansatte i menighetene grunnet medvirkning i utarbeidelsen av denne. Våren 2002 satte BDR og Stavanger biskop i gang et grunnleggende arbeid med en asjourføring og videreføring av strategien også ut over 2002. Prestene, prostene, stabene i menighetene, menighetsrådene og fellestrådene ble sammen med de frivillige kristelige organisasjonene i bispedømmet utfordret til å komme med innspill til strategirevisjonen. Et betydelig engasjement i menighetene og organisasjonene gav Stavanger biskop og bispedømmerådet et meget godt tilfang av innspill til ønsket satsing og tydelig fokusering i den ajourførte strategien: Trosopplæring som gir vekst i liv og tjeneste; Gudstjenesteliv som berører og utrunder og Diakoni som lindrer nød, viser gjestfrihet og bygger inkluderende fellesskap. Strategiplanen for 2001 og 2002 samt ajourført strategi pr.januar 2003 vedlegges.

Lokalkirkens økonomi.

Reduserte tilskudd til kirken i en årrekke gir seg nå alvorlige utslag og kan fra sommeren av føre til at kirker og gravkapell må stenges. Bemanningen på menighetsnivå er merkbart redusert i 2003, og mange fellestråd har pålagt menighetsrådene å skaffe betydelig større tilskudd til stillingene i kirken gjennom offer og givertjeneste om disse ikke skal dras inn. Kirkelovstilskuddet er reelt bortimot halvert siden 1997 når man legger til grunn lønns- og prisstigning, samt at kontorhold for prestatjenesten er lagt inn i tilskuddet i perioden.

De siste årenes stadig trangere økonomi for kommunene i Rogaland har også medført reduserte rammetilskudd for de kirkelige fellesråd. Fellesrådene har gjennom disse nedskjæringene vært med på å ta sin del av innsparinger ved effektivisering og reduksjon av driftskostnadene til et minimum.

Noen steder er kirken skjermet, men det er unntaksvis også i Rogaland. Derfor viser KA's siste oversikt over økonomien i kirken at fellesområdet også i Rogaland nå merker en betydeligste forverring av situasjonen. Det fører selvsagt også til belastninger i forholdet kommune og kirke stikk i strid med intensjonen og forutsetningene i kirkeloven.

Løsninger kan ikke lenger finnes bare lokalt. Rammevilkårene er blitt mer uforutsigbare og ulike fra sted til sted enn hva folkekirken kan leve med. Det finnes for øyeblikket ingen annen farbar vei enn å løse kirkens økonomiske dilemma gjennom at staten griper inn og tilrettelegger forutsigbare rammebetingelser som sikrer folkekirken.

I. Tilstandsrapport i lys av de fem resultatkravene for 2002.

Resultatkrav 1

Prestenes betjening av menighetene

Tilstanden innen presteskaperet baserer seg i stor grad på generelle inntrykk ut fra de meldinger og rapporter arbeidsgiver mottar. Slike meldinger mottas hovedsakelig gjennom årlige medarbeidersamtaler med prestene og gjennom regelmessige prostemøter. Rapporteringen skjer ikke i henhold til utarbeidet mal med gitte frister.

Vårt inntrykk at det jevnt over synes å være god motivasjon og høy grad av tjenestevillighet blant prestene. Det er en relativt høy gjennomsnittsalder blant prestene i bispedømmet, og mange har vært lenge i tjeneste på samme sted.

Vi har merket oss en liten økning i langtidssykemeldinger, og noen meldinger om nedsatt funksjonsnivå med dertil hørende behov for ekstra ressurser.

I en begynnerfase synes den nye kirkeloven å ha stilt prestene overfor en del spørsmål når det gjelder den daglige arbeidsfordeling prest/menighetsråd og prest/øvrige ansatte. En del prester har kjent seg utfordret på posisjon, og dette har ført til en viss utrygghet med hensyn til identitet, rolle og faglig lederskap i menigheten.

Stort sett er det et godt samarbeid mellom prest og MR og mellom prest og øvrig stab. I enkelte menigheter kan det merkes noe slitasje, særlig i relasjonen prest – daglig leder. Når det ellers gjelder erfaringer med prest i team, er det i bispedømmet og hos arbeidsgiver betydelige forventninger knyttet til arbeidet med "Verdibasert stabsutvikling" (se nedenfor).

I Stavanger bispedømme er det høy tjenesteyting blant prestene. Gjennomsnittstallene for gudstjenester og kirkelige handlinger pr. prest ligger på topp i forhold til resten av landet. Disse tallene, sammen med enkelte signaler om slitasje blant prestene, har gitt arbeidsgiver grunn til å stille spørsmål om vi må vurdere en justering av aktivitetsnivået. Det er derfor svært viktig at prestene har fått mulighet til å ta ut de fridagene som fritidsavtalen hjemler. Meldingene fra prostene viser at alle prester får tatt en frihelg i måneden. Én fridag i uken er godt inn-arbeidet, men de fleste prestene har vansker med å ta ut ukefridag nr. 2.

"Fleksible arbeidsdager i bestemte livsfaser". Dette er et tema som er blitt særlig aktuelt for seniorgruppen av prestene. Et partssammensatt utvalg skal våren 2003 legge fram forslag til

en målrettet seniorpolitikk i bispedømmet. Det har over tid skjedd en god tilpassing av arbeidsforholdene for en del av våre seniorer. For øvrig er arbeidsgiver også oppmerksom på at prester som er småbarnsforeldre kan ha spesielle behov for fleksibilitet i sin arbeidsdag/uke.

Generelt holder prestene et høyt nivå når det gjelder kunnskaper, ferdigheter, holdninger, verdier og motivasjon i tjenesten. Med basis i ordinasjonen er det stor vilje til å holde seg oppdatert innen de teologiske fagdisipliner, og det foregår et kontinuerlig studiearbeid i lokal-lagene. I enkelte av prostiene skjer det en erfaringsdeling etter studiepermisjoner og prosjekter. Mange av prestene våre benytter seg av muligheten til en studieuke pr. år.

Arbeidsgiver har utarbeidet en oversikt over den formalkompetanse som den enkelt prest har skaffet seg. Den viser bl.a. at det er en god spredning av pastoral-klinisk kompetanse i bispedømmet, og også annen kompetanse (f.eks. PLU, AVU, PHU) finnes, skjønt noe mer ujevnt fordelt. Oversikten viser at vi i Stavanger bispedømme kan arbeide enda mer strategisk med kompetanseoppbygging i rammen av prostiene.

Når det gjelder studiepermisjoner, etter- og videreutdanning, er det stadig noe søkning til kursene innenfor PF's SPP-system. Interessen for disse kursene har vært dalende. Til gjengjeld er det stadig søknader om å få gjennomføre individuelle studieopplegg, ofte kvalitetssikret ved at prestene har kontakt med faglig veileder.

Tre av våre prester har fullført SPP, og tre av bispedømmets seks kvinner i off. pretestilling har deltatt i lederutviklingskurs for kvinner.

Ettersom det i økende grad stilles krav til bl.a. prestenes evne til å arbeide i team, har arbeidsgiverne i kirken sett behovet for å utvikle et stabsutviklingskurs med vekt på verdier, holdninger og prosjektoppgaver. Dette kurset ble igangsatt i 2002. Inntrykket fra kurset er at dette er nyttig, ikke minst for prestene som er med.

Resultatkrav 2

Biskopens tilsynsansvar:

Visitaser:

Stavanger biskop har i 2002 gjennomført følgende visitaser:

Gand prestegjeld i Sandnes prosti: 29. januar - 3. februar

Lund prestegjeld i Dalane prosti: 12.-17. mars

Vikedal prestegjeld i Nordre Ryfylke prosti: 9.-14. april

Suldal prestegjeld i Nordre Ryfylke prosti: 17.-22. september

Bjerkreim prestegjeld i Dalane prosti: 22.-27. oktober

Hjelmeland prestegjeld i Søre Ryfylke prosti: 26. november - 1. desember

Biskopens foredrag ved avslutning av visitasene er fortløpende sendt inn til departementet.

Som generelt inntrykk vil vi særlig framheve de uheldige utslagene det får for kirken lokalt at den kommunale økonomien er så varierende. Disse utslagene er svært tydelige i utkantkommuner fordi det er i disse kommunene en opplever de største variasjonene i kommunale inntekter i forhold til folketall. Utslagene for den kirkelige økonomien forsterkes imidlertid ved at enkelte utkantkommuner har relativt sett mange kirker og kirkegårder i forhold til folketallet. Kirkene på disse stedene er gjerne også gamle, og drifts- og

vedlikeholdskostnadene blir tilsvarende høye. Videre ser vi også at variasjon i den kirkelige økonomien basert på kommunale tilskudd resulterer i så store forskjeller i arbeidsforholdene for de kirkelig ansatte at disse flere steder oppleves uverdige.

Mange av årets visitaser har vært i ene-prestegjeld. Der prestene noen av disse stedene har vært lenge, merker vi betydelig slitasje. Selv om ferie- og fritidsreglementet gir en god regulering av nødvendig fritid, er likevel presset på prestedtjenesten særlig merkbart i ene-prestegjeld.

Ved visitaser i distriktskommuner hvor de kristne organisasjonene tradisjonelt har stått sterkt merkes det nå en endring ved at virksomheten i organisasjonsregi flere steder reduseres eller smuldrer helt opp. Dermed blir en større del av den frivillige kristelige virksomheten nå organisert via menighetsråd og menighetsstaber. Bl.a. bortfall av møtevirksomhet resulterer flere steder i et uttalt ønske om å øke antallet gudstjenester og delvis også øke antallet gudstjenestesteder. Dette er en situasjon som stiller oss – og vår ansatte – overfor nye utfordringer.

Medarbeidersamlinger:

Stavanger biskop har i 2002 gjennomført prostivise samlinger for kirkelig ansatte i alle de åtte prostiene. Samlingene tilrettelegges i samarbeid mellom prosten og fellesrådene. Dette er samlinger som gir biskopen mulighet for å møte de ansatte tilgjensidig utveksling og inspirasjon.

Stavanger biskop og bispedømmeråd arrangerte i 2002 en felles medarbeiderdag hvor alle kirkelig ansatte i bispedømmet var invitert. Medarbeiderdagen samlet 338 kirkelig ansatte. Bispedømmets strategiske satsing ble fokusert gjennom en rekke innslag og presentasjoner av menighetenes mangfoldige og kreative virksomhet. Videre ble det også invitert til Kirkedag for tillitsvalgte og frivillige medarbeidere. Her deltok 290 personer. Her var samvirke mellom råd, ansatte og frivillige i fokus gjennom innlegg og seminarer. Biskopen har også i 2002 deltatt på regelmessige samlinger for kateket- og diakongruppene.

Nærmere 400 tillitsvalgte og ansatte har vært samlet til innføring i Bakkevigutvalgets stat/kirke framlegg.

Vigslinger:

Biskopen har i 2002 ordinert tretten prester, og han har vigslet én kateket, én diakon og én kantor. Videre har han vigslet følgende kirker:

Oltedal kirke – 10. februar

Stokka kirke (2. byggetrinn) – 7. april

Tananger kirke – 1. september

Udland kirke – 15. september

Folketallet er sterkt økende i flere byområder og tettsteder, og utviklingen forventes å fortsette. En rekke boligområder mangler kirke eller har for små kirker, og på tretten slike steder gjennomføres regelmessig gudstjenester i skolebygg, bydelshus, samfunnshus o.l.. Behovet for kirkebygging synes ikke å avta. Et betydelig antall kirker er vigslet de siste årene i bispedømmet. Det kan stilles spørsmål ved om vi har utviklet et kirkebyggingsideal der det funksjonelt praktiske har blitt prioritert på bekostning av det sakrale og monumentale. Kanskje vi i vår tid i sterkere grad enn før nettopp trenger kirkebygg som tydelig gjenspeiler kirken som "annerledesbygget" i bydelen eller grenda.

Rekruttering:

Stavanger bispedømme opplever god søkertilgang til ledige prestestillinger, og vi har heller ikke i 2002 opplevd å måtte gå til andre gangs utlysning for noen stilling. Forflytningsønskene innen eget bispedømme er betydelige, og det er óg langt flere som søker seg til vårt bispedømme enn bort herfra. Generelt merkes det i særlig grad god søknad til sokneprestestillinger i sentrale strøk, mens vi særlig til prostestillingene har hatt få søkere. Den markert svakere søkertilgangen til prostestillinger kan tyde på at krav og forventningene til disse stillingene i de seinere år har gjort dem mindre attraktive.

Stavanger bispedømme hadde i 2002 hele 22 teologiske studenter tilknyttet "Veien til preste-tjeneste". Biskopen deltok i juni på kurssamling sammen med 11 av disse. Åtte av studentene har i 2002 hatt fem ukers stiftspraksis i bispedømmet. Tidvis er det mulige å tilrettelegge praksis slik at vikarbehov på denne måten kan ivaretas, men når dette ikke er mulig blir ordningen en betydelig merutgift for bispedømmet uten at budsjetttrimmen har tatt høyde for dette. En avklaring av de økonomiske forhold vedrørende "Veien til preste-tjenesten" er nødvendig.

Resultatkrav 3*Kommunikasjons-, rådgivnings- og informasjonsvirksomhet***Diakoni:**

I 2002 var det skifte i stillingen som diakonirådgiver. Jostein Idland sluttet etter mange år i trofast tjeneste. Etter en lengre vakanse ble han avløst av diakon Asbjørn Finbakk. I bispedømme drives det et variert og mangfoldig diakonalt arbeid gjennom menighetene, diakonale organisasjoner og institusjoner. I 2002 ble det etablert sterkere forbindelser mellom disse aktørene. Et av resultatene er opprettelse av et kompetansesenter for institusjonsdiakoni ved Tasta sykehjem i Stavanger der også Stavanger bispedømmeråd medvirker.

I bispedømmet er det i løpet av 2002 65 menigheter som har laget diakoniplaner. Fortsatt er diakoni med de eldre som målgruppe toneangivende i planene. Men stadig flere planer synliggjør de diakonale utfordringer menighetene har i møte med barn og unge og deres livssituasjon.

Stavanger bispedømmeråd har i 2002 engasjert et betydelig antall tillitsvalgte til å bekle de ulike diakonale stiftelsene rådet har opprettet de siste 20-30 årene. I 2002 overtok Stavanger bispedømmeråd rollen som stifter for Diakonistiftelsen Rogaland fra Det norske Diakonforbund. Denne stiftelsen har som hovedoppgave å bistå menighetene med råd og veiledning i møte med de psykisk utviklingshemmede og deres familier.

Stavanger bispedømmeråd opprettet i 2002 en ressurs- og styringsgruppe for å videreføre engasjementet rundt Forbruk og Rettferd. En rekke aktører og samarbeidspartnere er nå involvert i dette prosjektet som forhåpentligvis kan styrke miljøengasjementet i menighetene og lokalsamfunnene i bispedømmet.

Menighet og misjon:

Samarbeidsrådet for menighet og misjon består av kretssekretærer/regionsledere for Det Norske Misjonsselskap, Normisjon, Den Norske Tibetmisjon, Den Norske Israelmisjon og direktør på vegne av Stavanger bispedømmeråd.

Hele 84% av menighetene i Stavanger bispedømme har ved utgangen av 2002 minst en skriftlig avtale med en av de samarbeidende misjonsorganisasjonene. Gjennomsnittet for bispedømmene er 50% av menighetene.

Undervisning:

Forventningene er store til en bred satsing på trosopplæring i bispedømmets menigheter. Svært mange menigheter søker om midler til oppstart av dåpsskoler via OVF. Prosten i Jæren har i 2002 systematisk jobbet sammen med kateketer og prester for å få kontakt med mulige dåpslærere rundt i menighetene. Våren 2003 holdes innføringskurs for disse for å starte dåpsskoler i alle prostiets menigheter. Bispedømmet viderefører dette kurset til de andre prostiene i løpet av 2003 med et mål om oppstart av dåpsskoler i alle bispedømmets menigheter vår 2004. IKO har medvirket i to prostier om trosutvikling for barn og unge.

Bispedømmet har dette året arbeidet spesielt med kurs for frivillige ledere i barnearbeid i alle de prostiene. Til sammen ca. 180 frivillige ledere har deltatt på 7 kurs gjennomført høsten 2002. Dramagruppen Sarepta er innleid til kursene med fokus på midling og fortelling for barn.

Ansatte i menighets- og organisasjonsbarnehagene ble også invitert til fagdag med tema formidling/fortelling med samme dramagruppe. Her deltok 38 ansatte.

Bispedømmet har også et sterkt ønske om å videreføre og videreutvikle arbeidet med dåpssamtalene. Stiftskapellan, leder av REU og undervisningsrådgiver deltok på kurlederkurs i regi av Kirkerådet i november. Det er lagt opp til fagdager ang. temaet høsten 2003.

Våren 2002 gikk Stavanger bispedømme sammen med Kirkerådet og bispedømmene Tunsberg og Nidaros om å utgi heftet "Konfirmant 2003". Dette ble sendt ut til alle 14-åringer bosatt i de tre bispedømmene. Her ble det invitert inn til konfirmantundervisning i bispedømmene, og forskjellige metoder og opplegg ble presentert. Hftet har fått god mottakelse, og videreutvikles for utgivelse også våren 2003.

Konfirmantlærerkurset 2002 om "Prosesorientert bruk av drama" ble gjennomført som to temadager med en måneds mellomrom 41 prester og kateketer deltok.

Det er gjennomført samlinger i "Forum for undervisning" for prester, kateketer og andre ansatte om Konfirmantbibelen og om konfirmantundervisning for utviklingshemmede.

Ungdomsting og ungdomsråd:

Stavanger bispedømme har i flere år arbeidet med å få på plass ungdomsting og ungdomsråd. I november 2002 ble alle menigheter og organisasjoner invitert til tinget. 60 delegater deltok i løpet av en helg. Ungdomstinget valgte også et ungdomsråd bestående av 8 representanter fra prostiene.

Alpha-satsingen:

På invitasjon fra Alpha Norge, har bispedømmet i 2002 arbeidet aktivt med å motivere og forberede Alpha-invitasjonen 2003. Alle bispedømmets menigheter er utfordret, og 46 menigheter innen bispedømmet arrangerer nå Alphakurs

Stiftskapellan/personal og undervisningsrådgiver har fortsatt arbeidet med de såkalte "Emmaus-vandringene". I mars 2002 arrangerte vi de første vandringene i Vest-Norge. Her deltok 50 personer fra Metodistkirken og DnK. I kjølvannet av de 72 timers lange "vandringene", er det gledelig å se at det danner seg økumeniske småfellesskap/grupper der kristne sammen går inn i et tjenestefellesskap.

Mål og strategier:

Stavanger biskop og bispedømmeråd har de tre siste årene utarbeidet en kortfattet strategiplan for bispedømmet. Strategiplanen er formulert på grunnlag av innspill fra frivillige, tillitsvalgte og ansatte i menighetene, og gir derfor uttrykk for hva menighetene selv anser som mål for sitt arbeid. Selv om det blir presisert at hver menighet selv definerer sine satsningsområder og tiltak, og at strategiplanen i utgangspunktet uttrykker hva biskop og bispedømmeråd har som målsetting å stimulere menighetene til gjennom vitaser, besøk, inspirasjon og ressursbruk, er strategiplanen også uttrykk for felles mål for alle kirkelige organer i Stavanger bispedømme.

For år 2002 har strategiplanen vært styrende for biskopens og bispedømmerådets ressursbruk og prioriteringer, og har gitt en viktig forutsigbarhet i forhold til hva menighetene kan forvente fra biskop og bispedømmeråd. Ettersom strategiplanen er blitt til i samvirke med menighetene, og menighetene faktisk uttrykker at de har et eierforhold til den, har bispedømmet og menighetene sammen oppstilt felles mål og strategier.

Strategiplanenes utfordringer til de kirkelige organene i bispedømmet er et viktig redskap når biskopen skal evaluere og gi utfordringer til menighetene i forbindelse med vitaser. Strategiplanen har kommunisert hva som kan forventes av menighetene. En felles gjennomgang av strategiplanen i forbindelse med vitas, viser både hvilke mål menigheten har oppnådd, og hvilke områder som krever ytterligere innsats. Strategiplanen blir brukt på tilsvarende måter av prostene og bispedømmekontorets stab.

Stavanger biskop og bispedømmeråd erfarer at informasjonsutvekslingen i forhold til de lokale kirkelige organer fungerer best i direkte møte mellom dem som skal gi og motta informasjon. Vi vektlegger derfor å besøke menigheter for å drøfte konkrete saker og for å gi og motta informasjon. Vår utstrakte kursvirkosomhet er viktig i denne sammenheng.

Status i år 2002 er at deler av den skriftlig informasjonen ikke når den rette adressat i menigheten. Dette gjelder post som sendes både rådsmedlemmer og kirkelig tilsatte. Det gjenstår derfor et arbeid i forhold til menighetsråd og fellesråd for å kvalitetssikre informasjonsflyten i menighetene. Daglige leder i menighetene og kirkevergene er tidvis flaskehalser i denne informasjonsflyten.

Et nyttig redskap er informasjonsutveksling gjennom e-post og internett. Selv om ikke alle menighetene har nødvendig datautstyr, har vi en målsetting om en større andel av informasjonsutvekslingen mellom bispedømmet og de lokale kirkelige organer skal skje elektronisk. I 2002 har vi kommet et langt skritt videre i denne måloppnåelsen.

Når det gjelder det å motta tilstrekkelig informasjon fra de lokale kirkelige organene, er vi begrenset av for liten personalressurs ved bispedømmekontoret. Dette gjelder både i forhold til ønsket om å møte frivillige, tillitsvalgte og ansatte i menighetene, og i forhold til at bispedømmekontorets tilsatte er tilstrekkelig tilgjengelige for samtaler lokalt i menighetene og

Motivasjon og innsikt blant tillitsvalgte:

Svært mange menighetsrådsmedlemmer påbegynte sin første valgperiode i år 2002. Derfor har vi vektlagt kurs- og motivasjonsarbeid i forhold til rådsmedlemmene. Vi gjennomførte en omfattende kursrunde i alle prostene i nov./des. 2001. Nærmere 1000 tillitsvalgte og ansatte deltok. Til Kirkedagen i september 2002 ble frivillige og tillitsvalgte i menighetene invitert til en oppfølgende kurs- og inspirasjonsdag som hadde som siktemål å ytterligere dyktiggjøre medarbeiderne til oppgavene de skal utføre. Gjennom seminarer og fellessamlinger fikk menighetsrådsledere og utvalgsmedlemmer faglig veiledning og inspirasjon til tjenesten.

Når det gjelder de tilsatte i menighetens kompetanse til å utøve sine oppgaver, ble det i år 2002 gjennomført en rekke kurs fra bispedømmekontorets side. Eksempler på dette er kurs i kirkebokføring og ekteskapsrett for prester og medarbeider ved menighetskontorene.

Biskopen møter de kirkelig tilsatte på prostisamlingene. Siktemålet med disse samlingene er bl.a informasjonsutveksling, undervisning og drøftinger av utfordringene i menighetene.

Kontakten med offentlige organer ivaretas gjennom biskopens visitaser. Vi vektlegger dessuten å møte kommunene i forbindelse kirkebyggsaker, reguleringsplaner og ivaretagelse av ordningen med kommunale presteboliger. Vi ser at det er nødvendig med en tett kontakt med kommunene for kirkens interesser skal får størst mulig gjennomslag.

Biskopen er en aktiv bidragsyter i den offentlige debatt i bispedømmet. I tillegg er noen av bispedømmerådets medlemmer tidvis bidragsytere i den samme debatten.

Biskopen leder en lokaløkumenisk samtalegruppe i Stavanger by. Dette er et viktig forum for dialogen med andre trossamfunn.

Resultatkrav 4

Utøvelse av forvaltningsmyndighet

Stavanger biskop og bispedømmeråd er seg bevisst på at rettsikkerhetsprinsippene for vår forvaltningsmyndighet skal ivaretas. Vi vektlegger at alle saker skal være tilstrekkelig opplyst og utredet. I den grad vi selv mangler tilstrekkelig fagkompetanse, innhentes råd og veiledning fra Kirkekonsulenten, Kirkegårdskonsulenten, Riksantikvaren og Kunstnerisk utvalg. I den siste tiden har kirkegårdskonsulenten og kirkekonsulenten ved noen anledninger bidradd til utydelighet i utøvelsen av sine oppgaver. En grenseoppgang i forståelsen av disse konsulentenes plass i forhold til KKD og bispeembete synes påkrevd.

Saker om tilsetting av menighetsprester byr på utfordringer for bispedømmerådet, og da særlig når det gjelder vektlegging av kriteriene for tilsetting. Bispedømmerådet har gjennomgått disse kriteriene, og har satt opp prinsipper for hvilke kriterier som skal tillegges særlig vekt ved tilsetting. Formålet med disse retningslinjene er å gi større forutsigbarhet i saker om tilsetting av menighetsprester.

Stavanger biskop og bispedømmeråd mottar forvaltningssaker av ulik karakter, og det er få like saker. Vi legger til grunn at et godt arkivsystem og kontinuitet i staben ved bispedømmekontoret er med på å sikre sakskunnskap som gir like saker en lik behandling.

Vi veileder de kirkelige fellesråd i forhold til hvilke regler som gjelder for deres saksbehandling. I de tilfeller vi ser at forvaltningslovens regler eller andre rettsregler ikke er fulgt, blir dette påpekt og fellesrådet blir bedt om å avhjelpe feilen.

I forvaltningen av saker som vedrører kirkebygg ser vi ofte en motsetning mellom menighetens ønsker om et funksjonelt kirkebygg og kulturminnevernet. I sin forvaltningsmyndighet har Stavanger biskop lagt avgjørende vekt på Riksantikvarens uttalelser.

Resultatkrav 5

Bispedømmekontorets tjenesteyting

Personalområdet har for liten bemanning. Presset er stort. Forventningene enda større. Staben må nettopp på dette området tilføres ny personalressurs. Det er f.t. ikke mulig å gi tilfredsstillende brukerorientert service overfor våre arbeidstakere til tross for at administrasjonen gjør en særdeles stor innsats langt ut over normal arbeidstid. Det blir nå tatt noen skritt for å forskyve noen av personalrådgivers oppgaver over på andre medarbeidere, og satse på en sterkere utnyttelse av tverrstrukturer ved kontoret for å ivareta personalområdet. Underbemanningen vil likevel være merkbar.

Effektiviteten er særdeles tilfredsstillende i saker som gjelder enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Unntaksvis blir behandlingstiden lenger enn ønskelig når nødvendige konsulentuttalelser må innhentes fra kirkegårdskonsulent, kirkearkitekt, riksantikvar etc. I et bispedømme med stor kirkebygging og mange ønskede endringer i eksisterende bygg merkes dette.

I staben er det de siste årene bygget inn en sikring av bispedømmekontorets tjenesteyting gjennom overlappende kapasitet og kompetanse. Rådgiverstaben er merkbart mer bevisst på sin rolle som menighetskonsulent i stort, men med særlig styrke på noen kompetansefelt. De administrative stillingsinnehaverne er forbilledlig i sin vilje og evne til å dekke opp de nødvendige tjenester ved kontoret til enhver tid.

II. Tilstandsrapport med særlig fokus på gjennomføring av ny fritidsavtale for prestene og gjennomføring av strategier og tiltak for kompetanseutvikling for prester.

A. Gjennomføring av ny fritidsavtale for prester.

Målet i 2002 var å sørge for at ferie- og fritidsreglementet ble iverksatt i hele bispedømmet.

Følgende ressurser var satt av for å oppnå dette:

- delvis bruk av prostiprestene
- midler til enkeltvikartjenester
- evt. utnyttet kapasitet i presteskapet.

Høsten 2001 hadde prostiene allerede vunnet noen erfaringer gjennom innføringen av det nye reglementet. Bl.a. var det tett kontakt mellom den enkelte prost og bispedømmeadministrasjonen om organiseringen av en oversiktlig forvaltning av nyordningen. Nødvendig vikarressurs ble utredet så langt dette var mulig og nødvendig ut fra behovene i det enkelte prosti. Erfaringen fra høsten 01 ble til stor nytte ved budsjettering av ordningen for 2002.

Bispedømmet er tildelt lønnsrammer tilsvarende 4 prostipreststillinger. Disse er plassert i h.h.v. Karmsund prosti, Tungenes/Søre Ryfylke prostier, Sandnes prosti og Jæren prosti. Stillingene er organisert på noe ulikt vis. I Karmsund og Sandnes er ca. 2/3 av stillingene knyttet til et sokn og 1/3 til prostifellesskapet. I Tungenes/Søre Ryfylke er 30 % knyttet til lokalt sokn mens resten utnyttes på tvers av prostiene. I Jæren er stillingen knyttet til et nyopprettet sokn med vel 80 % med tillegg av noe fellestjeneste i prestegjeldsområdet. Det store underskuddet på prestebemanning i bispedømmet har ført til at bispedømmerådet av nødvendighet har måttet knytte så mye av prostiprestressursene direkte inn mot de sokn/prestegjeld som er særdeles underbemannet. Det har rådet gjort med bakgrunn i premissene for tildeling av disse stillingene: behovene i de enkelte prestegjeld og innføringen av nytt ferie- og fritidsreglement.

Bispedømmeadministrasjonen har foretatt en nøye utregning og vurdering av behovene for lønnsmidler til enkeltvikarressurs i det enkelte prosti. Rammebetingelsene som ble lagt høsten 01 holdt noenlunde med unntak av et par prostier. Vikarrammene er øket noe i disse to prostiene i 2002. Til gjennomføring av ferie- og fritidsreglementet tilsier erfaringene så langt at prostene får en langt bedre ressursutnyttelse ved å engasjere enkeltvikarer når behovet er der, framfor at midlene bindes i hele stillinger som prostiprest / vikarprester.

Svært få prestegjeld i bispedømmet har presteressurs å avsette til naboprestegjeld på søn- og helligdager. Der slik ressurs likevel finnes har prestene stilt lojalt opp og utført planlagte enkelt- tjenester på en svært god måte. Det er forbilledlig hvordan prestene ved noen av prostesetene har gått inn i vikartjenester i nye prestegjeld og satt en standard hele prostiet nå drar nytte av.

Ved innføring av fritidsreglementet ble prostene bedt om også å integrere leke ulønnede gudstjenesteledere i planlegging av gudstjenesteturnus. Dette har i noen grad skjedd, spesielt i landsmenigheter. Slik bruk av leke gudstjenesteledere tildekker i noen grad det vikarbehovet som må dekkes inn.

Gjennomføring av ferie- og fritidsreglementet har ikke ført til færre gudstjenester enn de som allerede er forordnet. Men noen gudstjenester er flyttet fra formiddag kl.11 til kl.09.30 eller til ettermiddag/kveldstid, for at prestene skal kunne opprettholde forordningen. Særlig i prostiene Jæren og Nordre Ryfylke er det foretatt slike endringer. Slik flytting av gudstjenestetidspunkt har ført til en del utilfredshet i enkelte menigheter, med tilhørende nedgang i oppslutningen. Men skal prestene – særlig i de to prostiene – kunne ha mulighet for å ta ut frihelg en gang pr. måned, må de sammen prestene gjennomføre søndager med to gudstjenester til ulike tider for å opprettholde gudstjenestefrekvensen. I 2003 er vikarpotten i disse prostiene justert noe, for å kunne kjøpe inn vikarhjelp og flytte gudstjenester tilbake til søndag formiddag. En ytterligere styrking av vikarpotten til disse prostiene er påkrevd. Dette er for øyeblikket til vurdering. Den økonomiske situasjonen i bispedømmet dette budsjettåret er rimelig forutsigbar, grunnet mindreforbruk i 2002. Med alle stillinger besatt er marginene

så små at vi må holde bevisst igjen på vikarressursen slik at det ikke skapes falske forhåpninger i en fase der praktiseringen av nytt reglement skal finne sin form. Noen fellesråd har uttrykt stor frustrasjon over endring av gudstjenestetidspunkt og omlegging av gudstjenesteplaner med de konsekvenser dette automatisk får for fellesrådets ansatte. Derfor har Stavanger biskop til prestene både i 2001, 2002 og 2003 bedt om stor tilbakeholdenhet med slike endringer uten at dette er tvingende nødvendig. Slike endringer skal under enhver omstendighet grundig drøftes også i samråd med berørte fellesråd.

Planlegging og gjennomføring av ferie- og fritidsreglementet har ført til at prestene nå er tydeligere innstilt på å se prestetjenesten i rammen av større tjenesteområder og prostiet. Den uro vi opplevde i presteskaper i 2001 da reglementet skulle sette ut i livet, har i noen grad stilnet og prestene forholder seg lojalt og profesjonelt til de vaktplaner som nå settes opp. Det vi kan merke er en tydeligere aktivere av samtalen om at prestetjenesten i større grad må kunne påregne godtgjøring for den "bakvakt- og beredskapstjenesten" som gjennomføringen av fritidsreglementet forutsetter.

Erfaringene med det første hele året med ferie- og fritidsreglementet i funksjon kan kort oppsummeres slik:

- avviklingene av lørdags- og søndagsfri en gang pr. måned er planlagt og gjennomført i hele bispedømmet med gjennomgående positive tilbakemelding fra så vel prest som prestefamilie.
- uttaket av to fridager går det greit å administrere. Første fridag hver uke oppleves som fridag. Den mentale belastning andre fridag i uka grunnet forberedelsesbehov etc. gjør at mange i praksis mer eller mindre arbeider likevel.
- Ved å tilføre noe større vikarressurs til enkelte av prostiene kan ferie- og fritidsavtalen gjennomføres i Stavanger bispedømme. Det forutsetter rom innen rammen av de årlige budsjettoverføringene. Bispedømmeadministrasjonen ser ikke for øyeblikket at det rommet finnes, men om mulig må skapes gjennom økte overføringer eller ved å la være å tilsette i en av de innarbeidede stillingene. Vi er fortsatt avhengig av leke ulønnede gudstjenesteledere for å opprettholde gudstjenesteforordningene i bispedømmet. Det indikerer budsjettmessig underdekning, men inneholder på samme tid andre kvaliteter som også skal verdsettes.
- I den grad bispedømmet har lønnsrammer for å trekke inn nødvendige vikarer er vikartilgangen god.
- Vi vil i fortsettelsen tilstrebe å unngå unødige flytting av tidspunkt for gudstjenesteavvikling grunnet ferie- og fritidsreglementet av hensyn til den lokale menighet og de øvrige ansatte i menigheten. Der slik flytting har skjedd vil vi gå en ny runde med prostene og de berørte menighetene i løpet av 2003.

B. Gjennomføring av strategier og tiltak for kompetanseutvikling for prester.

Målet i 2002 var å sørge for en målrettet og relevant etterutdanning med bred deltagelse og best mulig ressursutnyttelse.

Følgende ressurser var satt av for å oppnå dette:

- tilstrekkelig personalressurs til ferdigstilling av en kompetanseplan for prestene i bispedømmet for perioden 2002 – 2004
- i snitt en studieuke pr. prest pr. år f.o.m. 2002
- noen studiemidler samt midler til delvis vikardekning ved lengre studieprosjekt

i rammen av totalbudsjettet

Arbeidet med kompetanseplanen i Stavanger bispedømme har foregått i to etapper. Først ble det utarbeidet en fullstendig kompetanseoversikt over formell – og reell kompetanse blant våre prester. Dette var nødvendig for at vi – både på prosti og bispedømmenivå – skulle få nødvendig oversikt samt ha muligheter for å aktivere denne. I liten grad utnytter fellesskapet den brede kompetanse oversikten representerer. Gjennom ledelsen av preste-tjenesten ligger det klare utfordringer i å utnytte og aktivere denne kompetansen i prostiene. Samtidig avdekker oversikten hull i kompetansetilfanget i presteskapet. Det gir bedre grunnlag for stimulering og styring av ressurs innen etterutdanningsområdet. Prostene vil nå ha redskapen – og mulighetene for en bedre ledelse og oppfølging av prestene. Dersom slik ledelse og oppfølging også kan skje gjennom nær kontakt med Stavanger biskop og hans tilrettelegging av etterutdanningstiltak vil bispedømmet komme et godt stykke videre i en målrettet kompetanseoppbygging.

Trinn to i arbeidet med kompetanseplanen for Stavanger bispedømmet har vært å komme fram til de grunnleggende prinsipper som nærmeste tiden skal styre ressursutnyttelsen på dette området. Disse prinsippene er i sin helhet nedfelt i den kompetanseplan som bispedømmerådet fikk til godkjenning i 2002 og som Stavanger biskop gjennom samarbeidet med PF i REU har arbeidet grundig med. Planen følger i vedlegg til rapporten. Følgende grunnprinsipper er fra 2002 førende for kompetanseutviklingene i bispedømmet:

- Med bakgrunn i ønske om en best mulig ressursutnyttelse samt en bred deltagelse i faglig fornyelse vil Stavanger biskop initiere etterutdanningsprosjekter med klar lokal forankring. I 2002 ble SPP-modulen "Kristendom på Rogalandsk" startet opp med hele 24 prester som deltagere.
- Høsten 2002 startet bispedømmet i samarbeid alle fellestrådene et kompetanseprosjekt kalt: "Verdibasert stabsutvikling". Prosjektet går over et år, med 4 kurssamlinger samt betydelig prosjekttrettet arbeid mellom samlingene. 23 prester deltar sammen med stabene i 13 menigheter. Prosjektet skal videreføres i nye stabsgrupper.
- I 3-årsperioden 2002 – 2004 inviteres alle prestene til å velge mellom en av fire studiereiser til ulike mål: Thailand, England, U.S.A./Chicago og Taizé/Frankrike. Arbeidsgiver stimulerer med et studietilskudd. Egenandelen er likevel betydelig. Den enkelte prest har i tillegg muligheten for å velge annet studiemål og annen arrangør og kan påregne en studiestøtte tilsvarende deltagerne på de 4 studiereisene arbeidsgiver tilrettelegger.
- Den enkelte prest kan etter eget ønske og/eller i forståelse med prosten dessuten søke om å få gjennomføre studieprosjekter av kortere eller lengre varighet; eks.vis SPP-moduler. Så langt arbeidsgiver har ressurser tilgjengelig innvilges slike prosjekter til glede for den enkelte og som en del av den kompetanseoppbygging som er nødvendig i prostiet. Det har de senere årene vært en tydelig nedgang i interessen for de klassiske SPP-modulene. En fornyelse av disse synes nødvendig. Samtidig vil regionale moduler være mer tilgjengelige for mange prester.
- Bispedømmerådet har også prioritert noe midler slik at prestene kan delta i dagskurs som gjennomføres av ulike arrangører: Misjonshøyskolen, Høyskolen i Stavanger, Willow Creek, Naturlig kirkevekst etc.. Disse midlene ble raskt brukt opp i 2002 og derfor ytterligere prioritert i budsjettet for 2003.

En arbeidsgruppe sammensatt av to kirkeverger på vegne av fellesrådene og to rådgivere fra bispedømmekontoret har også i 2002 utarbeidet en felles kurs- og kompetansekatalog for de ulike gruppene menighetsansatte. Katalogen blir mottatt med stor tilfredshet – også av prestene. Innen mange kompetansefelt styrkes utbytte gjennom flerfaglig deltagelse.

Stavanger, 11.03.03

STAVANGER BISPESTOL

Ernst Baasland
biskop

STAVANGER BISPEDØMMERÅD

Ingmar Areklett
bispedømmerådsleder

Åge Bognø
direktør

Vedlegg:

Statistikkrapportering 2002

Strategiplan 2001 - 2002

Strategi ajourført januar 2003

Kompetanseutviklingsplan Stavanger bispedømme 2002-2004

Kurs- og arrangementskalender for kirkelig ansatte i Stavanger bispedømme 2003